

1

מקום להידוק
דפי השאלון

75241

משרד החינוך

אגף בכיר בחינוך

מחברת בחינה

המנהל הפדגוגי

לנבחנים ולנבחנות שלום,

יש לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לפסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. כמו כן אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מכשירים אלקטרוניים אחרים. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה.

לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

מותאם

יש להקפיד על טוהר הבחינות!

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלתם מודפסים פרטיכם האישיים. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.
- אם לא קיבלתם מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי מחברת הבחינה (החלק המקווקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.

בהצלחה!

מדבקות לנבחנים ملصقات للممتحنين	<table><tr><td>מדבקות שאלון ملصقة نموذج امتحان</td><td>מדבקות נבחן והתאמות ملصقة ممتحن ומلاءمات</td></tr><tr><td>שאלון: 075241 </td><td><table><tr><td>שנה السنة</td><td>חודש الشهر</td></tr><tr><td>מועד מועד</td><td></td></tr><tr><td>סמל ביה"ס</td><td>מס' תעודת הזהות</td></tr><tr><td>رقم المدرسة</td><td>رقم الهوية</td></tr></table></td></tr><tr><td colspan="2">יש להדביק כאן ↑ מדבקות נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)</td></tr></table>	מדבקות שאלון ملصقة نموذج امتحان	מדבקות נבחן והתאמות ملصقة ممتحن ומلاءمات	שאלון: 075241 	<table><tr><td>שנה السنة</td><td>חודש الشهر</td></tr><tr><td>מועד מועד</td><td></td></tr><tr><td>סמל ביה"ס</td><td>מס' תעודת הזהות</td></tr><tr><td>رقم المدرسة</td><td>رقم الهوية</td></tr></table>	שנה السنة	חודש الشهر	מועד מועד		סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות	رقم المدرسة	رقم الهوية	יש להדביק כאן ↑ מדבקות נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)	
מדבקות שאלון ملصقة نموذج امتحان	מדבקות נבחן והתאמות ملصقة ممتحن ומلاءمات														
שאלון: 075241 	<table><tr><td>שנה السنة</td><td>חודש الشهر</td></tr><tr><td>מועד מועד</td><td></td></tr><tr><td>סמל ביה"ס</td><td>מס' תעודת הזהות</td></tr><tr><td>رقم المدرسة</td><td>رقم الهوية</td></tr></table>	שנה السنة	חודש الشهر	מועד מועד		סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות	رقم المدرسة	رقم الهوية						
שנה السنة	חודש الشهر														
מועד מועד															
סמל ביה"ס	מס' תעודת הזהות														
رقم المدرسة	رقم الهوية														
יש להדביק כאן ↑ מדבקות נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)															

יש לסמן במשבצת ☐ אם ניתנה מחברת נוספת
يجب الإشارة في المربع إذا أُعطي دفتر إضافي
* التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

الإدارة التربوية
وزارة التربية والتعليم
القسم الكبير لامتحانات

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات،

يجب قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعد الامتحان لفحص التحصيلات الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير، ولا يُسمح إعطاء أو الحصول على مواد مكتوبة أو شفوية.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من وزارة التربية والتعليم. كما لا يُسمح إدخال هواتف خلوية أو أجهزة إلكترونية أخرى إلى غرفة الامتحان. استعمال مواد مساعدة لا يُسمح استعمالها سوف يؤدي إلى إلغاء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

ملاحم

يجب التقيد بنزاهة الامتحانات!

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكد بأن تفاصيلكم الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلتكم عليها. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عواقب في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.
2. في حال عدم حصولكم على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعد لملصقة الممتحن، بخط يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة.
4. للمسودة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدة لذلك فقط.
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق. الدفتر الذي يُسلم ناقصاً يُثير الشك بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.

نتمنى لكم النجاح!

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023, מועד ב
מספר השאלון: 75241
נספחים: נספח 1 – מאמרים
נספח 2 – דף עזר

עברית: הבנה, הבעה ולשון

**שאלון מותאם
לבתי ספר עצמאיים**

הוראות

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
- חלק ראשון – הבנה והבעה
- חלק שני – לשון
- פרק א: שם המספר
- פרק ב: תחביר
- פרק ג: מערכת הצורות
- יש לבחור באחד הפרקים
- סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.

שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

חלק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

קראו את המאמרים א–ג שבנספח 1 המצורף, וענו על כל השאלות 1–6 שלפניכם.

הקפידו על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. א. מבין המשפטים שלפניכם הקיפו את המשפט המבטא את הטענה המרכזית של הרב

עלברג (מאמר א). (2 נקודות)

(1) מבין שלושת הכוחות – קנאה, תאוה וכבוד – הכבוד הוא הכוח החלש ביותר.

(2) רדיפה אחר הכבוד היא מידה מגונה, תוקפנית ומשפיעה לרעה על האדם.

(3) אדם יכול לשאת כאב גופני, אך קשה לו לשאת ביזיון.

(4) הקנאה והתאוה נחלשים עם הזמן, ואילו יצר הכבוד אינו נחלש.

ב. ציינו באיזו פסקה (במאמר א) מובאת הסתייגות מטענת הכותב, והעתיקו שתי מילים

המצביעות על ההסתייגות. (3 נקודות)

2. במאמר א הרב עלברג מתאר את המורכבות שבאדם עוד מימי הבריאה.

כתבו בלשונכם מהי המורכבות, ומה לומד ממנה הרב עלברג על התנהלות האדם בחייו.

(5 נקודות)

3. הרב עלברג (מאמר א) והרב רייס (מאמר ב) כותבים במאמריהם על העוצמה של יצר הכבוד.

א. כתבו מהי הייחודיות של עוצמת יצר הכבוד, המוזכרת בשני המאמרים. (3 נקודות)

ב. בשני המאמרים מודגש הקושי להתגבר על תאוות הכבוד.

הביאו שני נימוקים לקושי זה, אחד ממאמר א ואחד ממאמר ב. (5 נקודות)

מאמר א:

מאמר ב:

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

4. במאמר ג הכותבת מגדירה את מושג הכבוד ומציגה קול אחר (טענת נגד).
כתבו מהי הטענה שבדברי הקול האחר, ומה הכותבת עונה על טענה זו. (4 נקודות)

5. "כמה אירוני הדבר..." (מאמר א, פסקה ג).
הסבירו מהי האירוניה במצב שהרב עלברג מתאר. (3 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

6. מטלת כתיבה (25 נקודות)

במסגרת פעילות בבית ספרכם בימי ספירת העומר התבקשתם לכתוב סקירה על החשיבות של הענקת כבוד לזולת.

בסקירה כתבו את מי ראוי לכבד, והציגו את הנימוקים לחשיבות הענקת הכבוד.

התבססו על שני המאמרים: **מאמר ב (הרב רייס)** ו**מאמר ג (מלכה וגנר)** בלבד.

הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה).

כתבו בהיקף של 100–200 מילים.

השתמשו בעמוד זה לכתיבת טיוטה, ואת הסקירה כתבו בעמודים 7-8.

טיוטה

[illegible]

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

[illegible]

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. ענו על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר – חובה (10 נקודות)

ענו על שאלה 7.

7. א. לפניכם משפטים ובהם מודגשות אפשרויות להגיית שם המספר. הקיפו את הצורה הנכונה של שם המספר מבין האפשרויות הנתונות.

- (1) על פי חז"ל, יש להתרחק מ**שלוש / שלושת** התאוות האלה: גדולה, כבוד ועושר.
- (2) את ברכת החודש נוהגים לומר **אחד עשר / אחת עשרה** פעמים בשנה, כי אין אומרים אותה בשבת שלפני ראש חודש תשרי – ראש השנה.
- (3) הצורך שנמצא במקום מספר **חמש / חמישה** בפירמידת הצרכים של מאסלו הוא מימוש עצמי.
- (4) הערך של המילה "כבוד" בגימטריה הוא **שלושים ושניים / שלושים ושתיים**, כמו הערך של המילה "לב".
- (5) אדם הגונב שֶה – דינו לשלם רק פי **ארבע / ארבעה** מן השווי של השה, מכיוון שהתבזה בשעה שנשא את השה על כתפיו.
- (6) **עשרים וארבע אלף / עשרים וארבעה אלף** תלמידים של רבי עקיבא מתו במגפה כי לא נהגו כבוד זה בזה, על כן בימי ספירת העומר נוהגים מנהגי אבלות. ביום ה**שלושים ושלושה / שלושים ושלוש**, הוא ל"ג בעומר, פסקה המגפה, ולכן ביום זה מפסיקים את מנהגי האבלות.
- (7) בשנת ג'תתצ"ו, כלומר בשנת שלושת אלפים שמונה מאות תשעים **ושש / ושישה** לבריאת העולם, הועלה רבי עקיבא על המוקד.
- (8) בט"ז בניסן, כלומר ב**שישה עשר / שש עשרה** בחודש זה, מתחילים לספור את ספירת העומר, והיא נמשכת **שבע / שבעה** שבועות.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
בחרו בפרק שלמדתם: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.

ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 8–12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שימו לב: • בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

• תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף העזר.

8. א. לפניכם משפט פשוט.

לדעת מומחים,	לצורך ההתפתחות	האישית	של האדם	הוא	זקוק
לכבוד.					

נתחו את המשפט: ציינו מעל המילים שבמשפט את התפקידים התחביריים שלהן.

ב. לפניכם משפט מורכב.

רוב האנשים אינם מבינים מדוע יצר הכבוד הוא רעל לנפש האדם.

תחמו את הפסוקית במשפט, וציינו מעליה את תפקידה התחבירי.

ג. לפניכם משפט איחוי (מאוחד).

תאוות הכבוד היא שלילית, עם זאת האדם צריך לשמור על כבודו ולא להתבזות.

• כתבו מהו הקשר הלוגי בין האיברים שבמשפט. _____

• המירו את המשפט הנתון למשפט מורכב. שמרו על הקשר הלוגי.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

9. לפניכם שלושה משפטים.

(1) יחס של כבוד כלפי התלמיד יעודד אותו, ובזכותו הוא יוכל להוכיח את יכולותיו ואת

כישוריו.

(2) ההכרה בחשיבות האדם ובזכות שלו לכבוד היא פתח לשיפור ההתנהגות האנושית.

(3) הכבוד, שאנשים רודפים אחריו ללא לאות, אינו מביא להם אושר.

א. (1) ציינו ליד כל משפט את הסוג התחבירי שלו.

(2) אם המשפט הוא משפט איחוי (מאוחד / מחובר), תחמו את האיברים שבו.

ב. העתיקו מן המשפטים (1) ו-(2) את החלקים הכוללים, וכתבו את התפקיד התחבירי של

כל אחד מהם.

החלק הכולל במשפט (1):

התפקיד התחבירי:

החלק הכולל במשפט (2):

התפקיד התחבירי:

ג. העתיקו מן המשפטים (1)–(3) נשוא שמני.

העתיקו מן המשפטים (1)–(3) נשוא מורחב.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

10. לפניכם שני משפטים מורכבים.

(1) מי שמכבד רק את ה"נחשבים" מוכיח כי הכבוד שהוא חולק להם אינו אלא

נימוס חיצוני.

(2) נדמה שהענקת הכבוד מתבטאת בגינונים החיצוניים ובנימוסים החברתיים שלנו.

א. תחמו את הפסוקיות בכל אחד מן המשפטים.

ב. לאחת מן הפסוקיות במשפט (1) יש תפקיד תחבירי הזהה לתפקיד התחבירי של הפסוקית במשפט (2).

מהו התפקיד התחבירי המשותף לשתי פסוקיות אלה?

ג. לפניכם משפט.

גדלותם של אנשים גדולים ניכרת בכבוד שהם חולקים לא רק לעשירים ולחכמים אלא גם לילדים ולבני נוער.

נסחו את המשפט מחדש בלי להשתמש במבנה "לא... אלא...".

שמרו על הקשר הלוגי שבמשפט.

ד. לפניכם משפט.

בלי הקפדה על מזון ושינה, קורת גג, אהבה וכבוד, הצרכים הבסיסיים של האדם,

אורבת סכנה ממשית לעצם קיומו.

(1) העתיקו מן המשפט את התמורה, וכתבו את התפקיד התחבירי של המילים

שהתמורה ממירה.

_____ התמורה:

_____ התפקיד התחבירי:

(2) כתבו משפט שמני מן התמורה ומן המילים שהתמורה ממירה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

11. א. לפניכם משפט.

מומחים מסבירים כי אדם מבקש בחייו הערכה וכבוד מן הסביבה, אם הוא לא זכה להם בילדותו.

פרקו את המשפט לשלושה משפטים פשוטים, לפי הסדר הכרונולוגי שלהם.

- (1) _____
- (2) _____
- (3) _____

ב. לפניכם משפט דו־משמעי.

בחירת מנחות הכנס הפתיעה את המשתתפות.

(1) הקיפו את הצירוף היוצר את הדו־משמעות במשפט זה.

(2) כתבו את שתי המשמעויות של הצירוף שסימנתם.

- _____
- _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

12. א. לפניכם משפט שהושמטו ממנו סימני הפיסוק, חוץ מן הנקודה בסוף המשפט.

אחד מחשובי העיר בעל בית עשיר התלונן בפני הרב כל ימיי אני בורח
מן הכבוד אך אינני רואה שהכבוד רודף אחריי כמאמר חז"ל.

הוסיפו במשפט סימני פיסוק לפי ההנחיות שלפניכם:

- פסקו תמורה.
- פסקו הסגר.
- סמנו מירכאות ונקודתיים לציון דיבור ישיר.
- סמנו פסיק בין איברים במשפט איחוי.

ב. לפניכם משפט נוסף, שהוא ההמשך של המשפט בסעיף ב.

חייך הרב והשיב לו: "מאמר חז"ל אינו מתקיים כך כי בזמן שאתה בורח מן הכבוד,
אתה מסובב את פניך לאחור ובודק אם הוא רודף אחריך".

את דברי הרב אפשר להמיר במשפט שיש בו פסוקית תנאי בטל.

מבין המשפטים שלפניכם **הקיפו** את מספר המשפט שבו דברי הרב מנוסחים באמצעות
פסוקית תנאי בטל.

- (1) אם תסובב את פניך לאחור ותבדוק אם הכבוד רודף אחריך, מאמר חז"ל לא יתקיים
בך.
- (2) גם אם תסובב את פניך לאחור ותבדוק אם הכבוד רודף אחריך, מאמר חז"ל לא
יתקיים בך.
- (3) לולא סובבת את פניך לאחור ובדקת אם הכבוד רודף אחריך, מאמר חז"ל היה מתקיים
בך.

(שימו לב: סעיף ג בעמוד הבא.)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

ג. לפניכם ארבעה משפטים.

(1) רדיפה אחר הכבוד היא מידה מגונה.

(2) בשל רדיפת הכבוד לפעמים נעשות פעולות לא ראויות.

(3) בניגוד לדעה הרווחת, יצר הכבוד אינו כוח חלש.

(4) יצר הכבוד נעשה חזק ותוקפני יותר בתקופת הזקנה.

• באחד המשפטים אין אוגד. כתבו את מספר המשפט. _____

• הקיפו את האוגד בכל אחד מן המשפטים האחרים.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, **מועד ב**, מס' 75241 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענו על ארבע מן השאלות 13 – 17 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שימו לב: • בכל שאלה שתבחרו, ענו על כל הסעיפים.

• תוכלו להיעזר בנספח 2 – דף העזר.

13. לפניכם טבלה, ובה משפטים שבהם פעלים מודגשים.

נתחו בטבלה את הפעלים המודגשים: ציינו את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הבניין	השורש	המשפט
		יצר הכבוד לופת (לופֶּת) את האדם.
		יש שאדם מוכן (מוֹכֵן) לשאת מידה גדולה של חרפות ובושות.
		התנהגות מכבדת של האדם כלפי הזולת מוכיחה (מוֹכִיחָה) את גדלותו.
		קשה מאוד להשתחרר (לְהִשְׁתַּחֲרֹר) מ"מחלת הכבוד".
		בזכות יחס של כבוד לתלמיד נבנית (נִבְנִית) אישיותו.
		התלמיד משתדל למצות (לְמַצוֹת) את כישוריו.
		בימינו חל (חָל) פיחות במושג "כבוד".

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

14. א. לפניכם משפט ובו מילה מודגשת.

בשנת ג'תתצ"ו הועלה רבי עקיבא על ה**מוֹקֵד**.

(1) מהו תפקיד האות מ"ם במילה **מוֹקֵד** (שורשית או מוספית)? _____

(2) לפניכם שלוש מילים. בראש כל מילה מודגשת האות מ"ם:

מִישׁוֹר, מִמּוֹשׁ (מימוש), מִכּוֹן.

ה**קיפו** את המילים שתפקיד האות מ"ם המודגשת בהן זהה לתפקידה במילה **מוֹקֵד**.

ב. לפניכם טבלה ובה שמות עצם. השלימו את הטבלה לפי ההנחיות שבה.

השמות	לכל שם כתבו פועל מאותו השורש בבניין קל, בזמן <u>עבר</u> .	לכל שם התאימו שם עצם נוסף מאותה <u>גזרה</u> מתוך הרשימה שלפניכם.
		בְּנָאי, יֵלֶדָה (לידה), מְאוֹר
תוֹדָעָה		
תְּחוּשָׁה		
הִגְיוֹן (היגיון)		

ג. לפניכם שני משפטים, ובהם מודגשת המילה **מְקוֹמִי**.

ה**קיפו** את סוג הצורך של המילה המודגשת, וציינו את משמעות הצורך שלה.

(1) החלטתי ש **מְקוֹמִי** כאן, עם חבריי.

סוג הצורך: **נטייה / גזירה**

משמעות הצורך: _____

(2) העיתון שמופץ בעיר הוא **מְקוֹמִי**, ואפשר לרכוש אותו רק בכמה דוכנים.

סוג הצורך: **נטייה / גזירה**

משמעות הצורך: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

15. א. לפניכם שלושה משפטים, ובהם צורות בינוני המודגשות בקו.

(1) התנהגות של אדם המכבד רק את האנשים ה"נחשבים" מעידה כי הכבוד שהוא

חולק אינו אלא נימוס חיצוני.

(2) כבוד שמוענק לאדם על הישגיו המרשימים הוא כבוד זמני וחולף, ומשאיר את

האדם במצב של רדיפה מתמשכת אחר הכבוד.

(3) לעיתים התשוקה האדירה של אנשים לכבוד גורמת להם להשפיל את עצמם

ולהתנהג בדרך מעוותת ופסולה.

מבין צורות הבינוני המודגשות בקו העתיקו שלוש מילים שהן בצורת הסביל, וציינו ליד כל אחת מהן את הבניין שלה.

צורת הבינוני: _____ הבניין: _____

צורת הבינוני: _____ הבניין: _____

צורת הבינוני: _____ הבניין: _____

ב. לפניכם משפט, ובו מילה מודגשת.

הרעיון תלוש מן המציאות, ואי אפשר ליישם אותו.

(1) מהו השורש של המילה תלוש במשפט זה, ומהו המשקל שלה?

השורש: _____ המשקל: _____

(2) בהקשר אחר המילה תלוש יכולה לשמש פועל בעתיד.

מהו השורש של פועל זה, ומהו הבניין שלו?

השורש: _____ הבניין: _____

ג. לפניכם רשימת מילים.

תקנון, נקיין (ניקיון), פתרון, פעוטון

(1) העתיקו מן הרשימה את שתי המילים שנוצרו בדרך של שורש ומשקל.

(2) העתיקו מן הרשימה את שתי המילים שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי, וציינו את

משמעות הצורן הסופי של כל אחת מן המילים שהעתקתם.

• המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

• המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

16. לפניכם משפטים, ובהם שמות פעולה מודגשים.

א. כתבו ליד כל משפט את הבניין של שם הפעולה המודגש בו.

- הרדיפה אחר הכבוד היא רעל מסוכן לאדם. _____
- לפעמים יצר הכבוד פועל באדם בהסתרה. _____
- השנות (הישנות) של תקלות עלולה להיות מסוכנת. _____
- השתדלות להוכיח את יכולותיו קידמה אותו. _____
- הבקשה מן האדם לשמור על כבודו נובעת מהיותו בעל צלם אלוקים. _____

ב. לפניכם טבלה ובה שמות פעולה.

- (1) כתבו את השורש של כל אחד משמות הפעולה.
- (2) לכל שם פעולה העתיקו מסעיף א שם פעולה באותו הבניין.

שם הפעולה	השורש	שם פעולה מסעיף א באותו הבניין.
מלוי (מילוי)		
שיבה		
הרגל		
התבזות		
הפרדות (היפרדות)		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

17. א. לפניכם קטע שחסרים בו פעלים. כתבו בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: המוכר התעלם (ע-ל-ם) מן התלונה של הלקוח.

מצוות כיבוד אב ואם היא מצווה גדולה, יסודית וחשובה, וחכמים _____ (ש-ו-י/ה) את כיבוד אב ואם לכבוד המקום.

כדי _____ (ב-ו-י-ן) עד כמה מצווה זו חשובה, כדאי שכל אדם _____ (ב-ו-י-ן) בהשקעה שהשקיעו בו הוריו בתחומים שונים. ההורים הם ש _____ (ג-ד-ל) את הילד, דאגו לו והתמסרו לו. כל זה אינו מובן מאליו.

כל אדם _____ (ח-ו-ב) לכבד את הוריו – לא _____ (ב-ז-י/ה) אותם, לא לסתור את דבריהם בפומבי, ולא _____ (ג-ר-ם) להם צער. כאשר הם _____ (ז-ק-ן) עליו לסעוד אותם, ולאחר פטירתם עליו _____ (ב-ו-א) אותם אל קבר ישראל.

ב. לפניכם קטע שחסרים בו שמות עצם. כתבו בכל מקום ריק את שם העצם המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: בעקבות הטיפול חל שנינו (ש-נ-י/ה) במצבו של החולה.

האמרה הידועה "אדם המכבד את עצמו, מכבד גם את האחרים" מדגישה את הקשר בין כבוד עצמי ובין כיבוד אחרים. הכבוד העצמי של האדם אינו קשור לגאווה או ליהירות, אלא הוא קשור ל _____ (ש-מ-ר) על הערכים החשובים לנו. אדם שיש לו כבוד עצמי, קל לו יותר לבחור מבין ה _____ (א-פ-ש-ר) העומדות בפניו, ולקבל את ה _____ (ח-ל-ט) הנכונות לו ביותר.

כבוד עצמי מתבטא גם ב _____ (י-ח-ס) שלנו כלפי ה _____ (ט-ע-י/ה) שאנחנו עושים. כשאנחנו טועים אנו נוטים לזלזל בעצמנו. זאת _____ (ח-ש-ב) מוטעית, והיא פוגעת ב _____ (ע-ר-ך) העצמית שלנו. אולם אם נעריך את עצמנו ונתמקד ב _____ (פ-ו-ק) לקחים, נחזק את _____ (ח-ו-ש) הכבוד שלנו כלפי עצמנו, ונוכל לכבד גם שגיאות של אחרים.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

טיוטה

[illegible]

תלישת דף עלולה להביא לפסילת הבחינה

نزع ورقة قد يؤدي إلى إلغاء الامتحان

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשפ"ג, מועד ב, מס' 75241 + נספחים

טיוטה

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

"איתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"

"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالنجاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספחים: נספח 1 – מאמרים ונספח 2 – דף עזר
לשאלון מותאם עברית: הבנה, הבעה ולשון
לבתי ספר עצמאיים
75241, קיץ תשפ"ג, מועד ב

מותאם

נספח 1 – מאמרים

לפניכם שלושה מאמרים.

קראו אותם, וענו על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

מאמר א

רדיפה אחר הכבוד

מאת הרב שמחה עלברג

- א במשנה נאמר: "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם" (אבות ד, ד). מבין שלושת הכוחות השלייליים הללו יצר הכבוד הוא לכאורה הכוח החלש ביותר. לעומת שני האחרים – הקנאה והתאוה – נראה כי הרדיפה אחר הכבוד אינה נוראה כל כך ואינה מהווה רעל כה מסוכן לנשמת האדם. אולם היהדות מזהירה מפני "חיידק" זה הקרוי כבוד – חיידק המרעיל את נפש האדם. היהדות מלמדת כי יצר הכבוד הוא יצר חזק ביותר, הגורם לאדם להגיב בתוקפנות בלתי מוגבלת ומשפיע עליו לרעה. יצר הכבוד, שלפעמים פועל באדם בהסתר, חזק יותר משני הכוחות האחרים: הקנאה והתאוה. את הקנאה מסוגל האדם להכיל, על התאוה מסוגל האדם להשתלט, אבל קשה עד מאוד להשתחרר מ"מחלת הכבוד" המשכרת את האדם ולופתת אותו.
- ב ביצר הכבוד יש עוצמה רבה שאינה נחלשת אצל האדם אפילו בתקופת הזקנה שלו. כל הכוחות האחרים, גם התאוה והקנאה, נחלשים במרוצת הזמן, ואילו יצר הכבוד – הוא פועל באדם עד לנשימתו האחרונה, ולא רק שאיננו נחלש אלא הוא נעשה חזק ותוקפני יותר בתקופת הזקנה.
- ג יש האומרים בתפילתם: "ותיתן לנו... חיים שאין בהם בושה וכלימה, חיים של עושר וכבוד"⁽¹⁾. אם מבקשים כבוד, מדוע מבקשים קודם היעדר בושה וכלימה? אלא יש שאדם מוכן לשאת מידה גדושה של חרפות ובושות ובלבד שיגיע לפסגת מאווי: לנחול כבוד. כמה אירוני הדבר – השואף לכבוד מוכן לשלם בעבורו, לא רק בממון אלא גם בביזיונות ובסיכון עצמי.
- ד לפעמים הרצון של האדם לזכות בכבוד גורם לו לאבד את השכל ואת ההיגיון הבריא. השבוי במלתעות של יצר הכבוד מסוגל לכל מיני מעשים שלייליים. התורה מזהירה: "הַשְׁחֵד יַעֲזֹר פְּקָחִים" (שמות כג, ח). כמו שוחד של כסף, גם שוחד של דברי חנופה מתקתקים נוטל מן הפיקח את הרגש ואת ההיגיון. שוחד הכבוד מולך הן על השכל הן על הרגש. מסיבה זו אדם שרודף אחר הכבוד לא יגיע לעולם להכרת החטא, משום שאי אפשר לשכנע אותו שהוא נהג לא כשורה, ומצפונו אינו מייסרו על כך. על קמצנות או על כעס אדם עשוי להתחרט אבל לא על רדיפה אחר הכבוד, ולכן סכנתה מרובה.
- ה אומנם רדיפה אחר הכבוד היא מידה מגונה, אך האדם צריך להישמר מפני התבזות, שכן הוא נושא צלם אלוקים וראוי לכבוד של בן מלך. כמו כן במישור הרגשי, האדם אינו יכול ואינו נדרש לסבול ביזיון. כאב גופני, אפילו גדול, מסוגל האדם לשאת, אך קשה ביותר לשאת ביזיון, אפילו קטן ביותר.
- ו האדם הוא ישות מורכבת. מצד אחד אומרים לו: "יתוש קדמך"⁽²⁾, ומצד אחר יש בו נשמה אלוקית, ועליו לשמור על כבודה. כל אדם ראוי לכבוד, אך אל לו לרדוף אחריו, ובשעה שהוא נוחל כבוד עליו לזכור מניין בא ושאיןנו אלא עפר ואפר – מושפל וחסר כבוד.

* מעובד על פי הרב עלברג, ש' (תשנ"ג). אמרי שמחה ב, עמ' קפז–קצה.

(1) מתוך ברכת החודש בקהילות אשכנז.

(2) על פי סנהדרין לח, א: אם אדם מתגאה, מזכירים לו שבבריאת העולם אפילו היתוש נברא לפניו.

מאמר ב

כבוד והדר תעטרהו

מאת הרב משה רייס

- א בימינו חל פיחות במושג הכבוד בתודעת הבריות. אנשים אינם מכבדים איש את רעהו ואפילו למלכים ולשליטים אין חולקים היום כבוד כראוי. לעומת זאת התורה מחייבת אותנו לחלוק כבוד לכל אדם גם אם הוא רשע. כאשר אדם מעניק כבוד לזולת הוא מעדן את מידותיו, משפר את אישיותו, ובמקום להתרכז בעצמו ובאנוכיותו הוא מפנה את מבטו אל הזולת.
- ב כל אדם ראוי לכבוד ויש לספק לו אותו במידת האפשר, אין לפעול חס וחלילה בדרך שתגרום לביזוי או להשפלה של אדם, שכן האדם נברא בצלם אלוהים, ובנתינת הכבוד לאדם מעניקים בעקיפין כבוד לבורא. המחויבות לכבד את הבריות נלמדת מן הפסוק "כִּי מִכְבָּדִי אֶכְבֹּד" (שמואל א, ב, ל). אם הקב"ה חולק כבוד לכל ברייה, על האדם ללמוד מדרכי קונו ולכבד את ברואי ה'.
- ג לעומת זאת חכמי הדורות הדגישו שרדיפה אחר הכבוד היא מידה מגונה, ועליה נאמר במסכת אבות שהיא מוציאה את האדם מן העולם. במקורות היהודיים ובקורות העמים יש סיפורים למכביר על אנשים שאיבדו את עולמם כיוון שרדפו אחר הכבוד, לדוגמה קורח שלא הסתפק בכבוד שזכה לו וסופו שנבלע באדמה.
- ד התאווה לכבוד היא תאווה רוחנית, וכדרכם של עניינים רוחניים אין לה גבול. גם עם חלוף השנים יצר הכבוד אינו נחלש, אדרבה הוא עלול להמשיך להתחזק עד גיל שיבה. יתרה מזאת כל רצון אחר של האדם יכול לבוא על סיפוקו, ואילו יצר הכבוד מתוקף היותו בלתי חומרי ובלתי מוגבל, לעולם אינו יודע שובע. מכל מקום כל זה לא נאמר אלא בנוגע לכבוד שאדם מבקש לעצמו, מה שאין כן בנוגע לכבוד הזולת – ממידת דרך ארץ ומחובת גמילות חסדים יש להעניק לזולת כבוד בשפע ולא לחשוש שבכך מכשילים אותו ומקלקלים את מידותיו.
- ה אם יש להיזהר בכבוד כל אדם, קל וחומר שיש להיזהר בכבוד תלמידים, בייחוד בכבודם של תלמידים צעירים. "יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך" (אבות ד, יב). אומנם תלמיד חייב להקפיד על כבוד הרב, ומורא הרב צריך להיות בעיניו כמורא שמיים, אולם אין הרב פטור מלכבד גם הוא את תלמידו, וחלילה לו מלבזותו או להשפילו בצורה כלשהי.
- ו ככל שהתלמיד צעיר יותר, הרגישות כלפיו צריכה להיות רבה יותר. אצל ילדים צעירים אפילו ביטוי חד-פעמי של זלזול כלפיהם עלול לגרום להם "צלקת" לכל החיים. ילדים אינם רודפי כבוד, אולם מילה משפילה המוטחת כלפיהם מפי מבוגר עלולה להיות הרסנית. לפיכך יש לנהוג בתלמידים במידה רבה של רגישות וזהירות בכבודם, ואין להשפיל תלמידים אף כשצריך להענישם. לעומת זאת יחס של כבוד כלפי התלמיד יכול להיות מקור של עידוד המביא להתפתחות אישית, מפני שבזכות היחס הזה הוא משתדל יותר להוכיח את יכולותיו ולמצות את כישוריו.
- ז עלינו להכיר כי ערך הכבוד נשחק בימינו, אך דעת התורה לא השתנתה, וחובת כיבוד הזולת נותרה בתוקפה כמקדם. ההכרה בחשיבות האדם ובצורך לחלוק לו כבוד היא פתח לשיפור ההתנהגות האנושית.

* מעובד על פי הרב רייס, מ' (תשע"ה, כ"ה בטבת). כבוד והדר תעטרהו, המודיע, תוספת לגיליון.

מאמר ג**כבוד****מאת מלכה וגנר**

- א הענקת כבוד לאדם היא צורת התייחסות שיש בה הכרה בערכו ובחשיבותו. נדמה שהענקת הכבוד היא דרך התנהגות – גינונים חיצוניים ונימוסים הנחשבים למוסכמות חברתיות שבני אדם נוקטים כדי לצאת ידי חובה. אבל הענקת כבוד אינה אלא ביטוי לקשר שלנו לקב"ה. מהותו של הכבוד היא רוחנית. את האדם אנו מכבדים בשל צלם האלוקים שבו, ומשום כך כל אדם ראוי לכבוד.
- ב על האדם מוטל לכבד את זולתו וכן לשמור על כבודו העצמי. כיצד? לא ברדיפה אחר כבוד ודרישה מן הסובבים אותו לכבדו, אלא בהענקת כבוד לאחר כמו שנאמר: "כִּי מִכְבָּדִי אֶכְבֵּד" (שמואל א, ב, ל). יתרה מכך הכבוד שחולקים לאדם בשל צלם האלוקים שבו הוא אחת הדרכים שלנו לחלוק כבוד לה'.
- ג כאשר כבודנו העצמי והכבוד שאנו חולקים לאחרים נובעים מן התחושה שצלם אלוקים הוא הראוי לכבוד, אזי כל אדם באשר הוא זכאי שנחלוק לו כבוד: עני ועשיר, חכם ושוטה, איש שבע ימים וילד קטן. גדלותם של אנשים גדולים ניכרת בכבוד שהם חולקים לכל אדם, גם לילדים ובני נוער וגם לאנשים שאינם בריאים בנפשם. התנהגות כזאת מעידה שהכבוד שהם חולקים מכוון לצלם האלוקים שבאדם, ואילו ההתנהגות של אדם המכבד רק אנשים שנחשבים מכובדים מעידה כי הכבוד שהוא חולק אינו אלא נימוס חיצוני הנובע משאיפות גשמיות: פרסום, הצלחה, מעמד חברתי וכדומה.
- ד מה יש בו בכבוד שהוא גורם לאנשים לרדוף אחריו ללא לאות? המילה כבוד היא מלשון כובד. כשם שנקודת הכובד של חפץ היא המעמידה אותו במקומו, כך הכבוד מעניק לאדם יציבות ונוכחות בעולם – את מקומו.
- ה על פי תאוריית הפירמידה שהגה הפסיכולוג מאסלו, לאדם יש חמישה צרכים בסיסיים. אחד מהם הוא כבוד. אין צורך להסביר מדוע מזון ושינה, קורת גג ואהבה הם צרכים בסיסיים שבלעדיהם יש סכנה ממשית לעצם קיומו של האדם. כך גם הצורך בכבוד ובהערכה – הצורך הבסיסי הרביעי שדירג מאסלו בפירמידת הצרכים. מומחים מסבירים שתחושת הערך העצמי או הכבוד העצמי היא מניע עיקרי בהתפתחות האדם, ולאורך חייו האדם פועל לסיפוק תחושה זו. אם צורך זה מסופק וכבר בילדותו הוא חש שמעריכים אותו, שמכבדים אותו, שהוא "שווה", הוא יגדל להיות אדם שמרגיש שיש לו ערך, הוא יהיה בטוח בעצמו ולא יזדקק לאישור חיצוני שיעיד על היותו ראוי לכבוד. לעומת זאת אדם שלא זכה להערכה בילדותו, יבקש כל חייו הערכה וכבוד מן הסביבה.
- ו תחושת היציבות של אדם הבטוח בכבודו מאפשרת לו לכבד כל אדם אחר. התנהגות של אדם המכבד אחרים, לא רק שאינה גורעת מכבודו שלו, אלא אדרבה – מוסיפה לו כבוד, כפי שאמרו חז"ל: "איזהו מכובד? המכבד את הבריות" (אבות ד, א).

* מעובד על פי וגנר, מ' (תשס"ט). לחיות את עצמנו, עמ' 288–295.

נספח 2 – דף עזר

טבלת התנועות

התנועות הקטנות	התנועות הגדולות	התנועות החטופות	
a	פתח	קמץ	חטף פתח
e	סגול	צירי חסר	י צירי מלא
i	חיריק חסר	י חיריק מלא	
o	קמץ קטן	חולם חסר	ו חולם מלא
u	קובוץ	ו שורוק	

טבלת הגופים

	גוף ראשון	גוף שני	גוף שלישי
יחיד	מדבר	נוכח	נסתר
יחידה	מדברת	נוכחת	נסתרת
רבים	מדברים	נוכחים	נסתרים
רבות	מדברות	נוכחות	נסתרות

חלקי הדיבור: שם עצם, שם תואר, פועל (שם פועל), תואר הפועל, מילת יחס, מילת קישור

תחביר

דרכי ההבעה במשפט: משפט חיווי, משפט ציווי, משפט שאלה

סוגי המשפטים: משפט פשוט, משפט מורכב, משפט איחוי (מאוחד/מחובר)

סוגי הנשואים: נשוא פועלי (לרבות נשוא מורחב), נשוא שמני, נשוא קיומי (דמוי פועל: יש, אין)

התפקידים התחביריים במשפט: נושא, נשוא, אוגד, מושא, תיאור, לוואי, תמורה

סוגי התיאורים ופסוקיות התיאור: מקום, זמן, סיבה, תכלית, אופן, מצב, תנאי, ויתור

החלקים הבלתי תלויים במשפט: הסגר, פנייה, קריאה

משפטים בעלי מבנה מיוחד: נושא סתמי, חלק ייחוד, חלק כולל

קשרים לוגיים: ריבוי והוספה, צמצום, השוואה, ברירה, הדגמה, זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ניגוד,

ויתור, תנאי

תורת הצורות

בנייני הפועל: קל-פָּעַל (פעל), נִפְעַל (נפעל), הִפְעִיל (הפעיל), הִפְעֵל (הופעל), פָּעַל (פיעל), פָּעַל (פועל), הִתְפַּעֵל (התפעל)

גזרות הפועל והשם:

גזרת השלמים, גזרת המרובעים

גזרות החסרים (העלולים): חסרי פ"נ (חפ"ן), חסרי פי"צ (חפי"ץ), חסרי פ"י (חפ"י)

גזרות הנחים: נחי פ"א (נפ"א), נחי פ"י/ו (נפ"י/ו), נחי ל"י/ה (נל"י/ה), נחי ל"א (נל"א), נחי ע"ו/י (נע"ו/י)

גזרת הכפולים (ע"ע)

דרכי תצורת המילים:

גזירה מסורגת: שורש ומשקל

גזירה קווית: בסיס וצורן, הֶלַחַם בסיסים, ראשי תיבות (נוטריקון)

סוגי צורנים: צורן גזירה, צורן נטייה